

Πολιτική Οικονομία

Ενότητα 12: Μεγέθυνση και ανάπτυξη

Πολυξένη Ράγκου

Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μεγέθυνση και ανάπτυξη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Μεγέθυνση και ανάπτυξη.

Σκοποί ενότητας

- Γνώση και κατανόηση των ζητημάτων που αφορούν την μεγέθυνση και την ανάπτυξη και πως αυτές επηρεάζουν το κοινωνικο-οικονομικό-περιβαλλοντικό πεδίο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μεγέθυνση και ανάπτυξη

Οικονομική μεγέθυνση

- Οικονομική Μεγέθυνση σημαίνει περισσότερο προϊόν, που μπορεί να προέρχεται από μεγαλύτερες ποσότητες εισροών (εκτατική μεγέθυνση) ή κυρίως από μεγαλύτερη αποδοτικότητα των εισροών (συντελεστών παραγωγής), δηλ. από μεγαλύτερη (χάρις κυρίως, στη συμβολή της τεχνικής προόδου) αύξηση του προϊόντος ανά μονάδα εισροών (εντατική μεγέθυνση), πράγμα που υποδηλώνει και τις προσαρμοστικές ικανότητες της συγκεκριμένης οικονομίας που εξετάζεται.

Οικονομική ανάπτυξη

- Οικονομική Ανάπτυξη σημαίνει και περισσότερο προϊόν, αλλά και μεταβολές στη σύνθεση του, στην κατανομή των εισροών κατά (παραγωγικούς) τομείς, καθώς επίσης και μεταβολές του τεχνολογικού και θεσμικού πλαισίου της υπό εξέταση οικονομίας.

Η θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης (1/2)

Η θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης ως :

- ως **εξηγητική** θεωρία, έχει, κατ' αρχήν, ως αποστολή να δείξει τις δυνάμεις, οι οποίες προσδιορίζουν το ρυθμό μεγέθυνσης μιας οικονομίας καθώς και τις διαρθρωτικές μεταβολές, οι οποίες είναι συνακόλουθο ή/και προϋπόθεση της μεγέθυνσης. Ακόμη η εξηγητική θεωρία της μεγέθυνσης οφείλει να εξηγήσει, γιατί διάφορες οικονομίες παρουσιάζουν πραγματικούς ρυθμούς μεγέθυνσης, οι οποίοι αποκλίνουν σημαντικά μεταξύ τους.

Η θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης (2/2)

Η θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης ως :

- ως **δεοντολογική** θεωρία, οφείλει ν' αντιμετωπίσει το πρόβλημα της **άριστης μεγέθυνσης και της άριστης επενδυτικής πολιτικής**, τώρα πλέον και με την έννοια της προστασίας του περιβάλλοντος, της **οικολογικής ισορροπίας**.

Δείκτης της μεγέθυνσης της οικονομίας (1/3)

- Ως δείκτης της μεγέθυνσης της οικονομίας μιας συγκεκριμένης χώρας (ή μιας περιφέρειας της χώρας, ή μιας ομάδας από χώρες, πχ ΟΟΣΑ, ΕΕ ή και όλων των χωρών του κόσμου, ΟΗΕ), χρησιμοποιείται συνήθως το ίδιο το πραγματικό εθνικό προϊόν ή το πραγματικό κατά κεφαλήν εθνικό προϊόν ή εισόδημα της σχετικής οικονομίας, ανάλογα με το αν το ενδιαφέρον της έρευνας αφορά στην ανάπτυξη όλων των δυνατοτήτων της συνολικής οικονομικής παραγωγής ή στην αύξηση της οικονομικής ευημερίας των κατοίκων της.

Δείκτης της μεγέθυνσης της οικονομίας (2/3)

- Βέβαια, ένα πλήρες υπόδειγμα πρέπει, οπωσδήποτε, να μπορεί να περιγράψει την εξέλιξη και των δύο σειρών, δηλ. και του εθνικού προϊόντος και του κατά κεφαλήν εθνικού εισοδήματος.

Δείκτης της μεγέθυνσης της οικονομίας (3/3)

Ως δείκτες αρχικά, της παραγωγικότητας εργασίας, τελικά όμως της οικονομικής ανάπτυξης, μεγέθυνσης και ευημερίας, χρησιμοποιούνται επίσης :

- ο ρυθμός αύξησης του εθνικού προϊόντος κατά απασχολούμενο, αφού το ποσοστό των απασχολούμενων στο συνολικό πληθυσμό δεν μένει σταθερό, παρουσιάζει συνήθως τάση μειωτική,
- ο ρυθμός αύξησης του εθνικού προϊόντος κατά εργάσιμη ώρα, γιατί ο ελεύθερος χρόνος, κατά κανόνα, αυξάνεται όσο το βιοτικό επίπεδο ανεβαίνει.

Κοινωνικοί δείκτες (1/3)

Όπως :

- υγεία : πχ αναλογία γιατρών και νοσοκομειακών κρεβατιών προς πληθυσμό
- παιδεία : πχ αναλογία (λειτουργικά ή ψηφιακά) αναλφάβητων προς πληθυσμό ή αναλογία δασκάλων και αιθουσών διδασκαλίας προς μαθητές
- ποιότητα εργασιακής ζωής : πχ συνθήκες εργασίας
- ελεύθερος χρόνος : για προσωπική ανάπτυξη, οικογενειακή και κοινωνική ενασχόληση

Κοινωνικοί δείκτες (2/3)

- δυνατότητα απόκτησης ή χρήσης οικονομικών αγαθών ή υπηρεσιών : πχ αναλογία ψυγείων, ιδιόκτητων κατοικιών, αυτοκινήτων, (προσωπικών) ηλεκτρονικών υπολογιστών και συνδέσεων με το Διαδίκτυο προς πληθυσμό ή νοικοκυριά ή κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας ανά νοικοκυριό
- φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον : πχ βαθμός μόλυνσης του περιβάλλοντος, συνθήκες κατοικίας, προσωπική ασφάλεια και δικαιοσύνη κοινωνικές ευκαιρίες και συμμετοχή, δηλ. βαθμός κοινωνικής ανισότητας κ.ά.

Κοινωνικοί δείκτες (3/3)

- Οι κοινωνικοί δείκτες χρησιμοποιούνται για την εξακρίβωση της οικονομικοκοινωνικής ευημερίας και προόδου (πάντα συγκριτικά των διαφόρων λαών).

Αύξηση πραγματικού εθνικού εισοδήματος

- Λέγοντας οικονομική μεγέθυνση, θα εννοούμε την αύξηση του πραγματικού εθνικού προϊόντος ή του πραγματικού εθνικού εισοδήματος και τούτο γιατί η θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης έχει (ακόμη) ως βάση την ποσοτική έννοια της μεγέθυνσης.
- Βέβαια, τελευταία οι σωρευτικές αρνητικές, κυρίως περιβαλλοντικές, συνέπειες κατέδειξαν την ανάγκη ποιοτικοποίησης αυτού του στόχου της οικονομικής πολιτικής, δηλ. της οικονομικής μεγέθυνσης, και προς αυτή την κατεύθυνση άρχισαν ήδη να γίνονται τα πρώτα βήματα.

Εκτατική και εντατική μεγέθυνση

- Εκτατική μεγέθυνση: Χαρακτηρίζεται από ισοδύναμη, το πολύ, ποσοστιαία αύξηση του πραγματικού εθνικού προϊόντος και του πληθυσμού
- Εντατική μεγέθυνση: Υπονοεί έναν καλύτερο κατά κεφαλήν εφοδιασμό

Τεχνική πρόοδος (1/2)

- Τεχνική πρόοδος έχουμε αν, επί σταθερής χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής (ίδια ποσότητα εργασίας και κεφαλαίου), αυξάνει η εκροή (το προϊόν), ή, αν η ίδια ποσότητα προϊόντος μπορεί να παραχθεί με λιγότερη ποσότητα των χρησιμοποιούμενων συντελεστών.
- Η τεχνική πρόοδος είναι δυνατή, μόνο αν αυξάνονται οι τεχνικές (τεχνολογικές) και οργανωτικές γνώσεις.

Τεχνική πρόοδος (2/2)

Τρεις δυνατότητες για την εισαγωγή της τεχνικής προόδου στη διαδικασία παραγωγής :

- i. Εκτελούνται οργανωτικές βελτιώσεις.
- ii. Η τεχνική πρόοδος είναι «ενσωματωμένη» στο κεφάλαιο ή «συνδεδεμένη» μ' αυτό.
- iii. Η τεχνική πρόοδος είναι «ενσωματωμένη» στις εργατικές δυνάμεις ή «συνδεδεμένη» με αυτές.

Εκτελούνται οργανωτικές βελτιώσεις

- Αυτή η οργανωτική πρόοδος μπορεί να επιτελεσθεί χωρίς επιπλέον ποσότητα συντελεστών.
- Σε τούτη την περίπτωση, όταν πχ σε σχέση με το συντελεστή κεφάλαιο, έχουμε αύξηση της αποτελεσματικότητας όλων των κεφαλαιουχικών αγαθών, μιλάμε για «μη ενσωματωμένη» ή «αδέσμευτη» τεχνική πρόοδο.
- Αυτή η πρόοδος έχει ως συνέπεια τη διατήρηση της ομοιογένειας του αποθέματος των συντελεστών παραγωγής, πχ αύξηση της ικανότητας της απόδοσης όλων των κεφαλαιουχικών αγαθών κατά το ίδιο μέτρο, ανεξάρτητα από τη διάρθρωση της ηλικίας τους.

Αυτόνομη και παράγωγη τεχνική πρόοδος

- Εδώ πρόκειται για το ερώτημα, αν η τεχνική πρόοδος επηρεάζεται από τη διαδικασία παραγωγής, ή αν είναι ανεξάρτητη απ' αυτή τη διαδικασία, ή, με άλλα λόγια, πέφτει επάνω στους συντελεστές παραγωγής ως «το μάννα από τον ουρανό».
- Μια αυτόνομη τεχνική πρόοδος είναι ανεξάρτητη από τη διαδικασία παραγωγής. Αν έχουμε παράγωγη τεχνική πρόοδο, τότε η διαδικασία παραγωγής επηρεάζει το τεχνικό (τεχνολογικό) επίπεδο.

Η τεχνική πρόοδος «ενσωματωμένη» στο κεφάλαιο (1/3)

- Με επενδύσεις βελτιώνεται η ποιότητα του κεφαλαίου. Η τεχνική πρόοδος είναι, κατά κάποιο τρόπο, ενσωματωμένη στα νέα κεφαλαιουχικά (συχνά και σε διαρκή καταναλωτικά) αγαθά.
- Τεχνική πρόοδος έχει, στην πραγματικότητα, ανάγκη συχνά από την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων ή μηχανημάτων, που ενσωματώνουν τη νεότερη στάθμη της τεχνικής της παραγωγής.

Η τεχνική πρόοδος «ενσωματωμένη» στο κεφάλαιο (2/3)

- Η ανύψωση της παραγωγικότητας δεν εμφανίζεται επομένως σε όλα τα μηχανήματα, αλλά μόνο στα νέα, στα οποία έχουν εισέλθει οι νέες γνώσεις της τεχνικής-τεχνολογίας (νέα τεχνογνωσία).
- Το απόθεμα κεφαλαίου είναι λοιπόν ετερογενές μέγεθος, και γι' αυτό γίνεται αναγκαίο να εισαχθεί η «ηλικιακή του διάρθρωση» ως μεταβλητή στα διάφορα υποδείγματα οικονομικής μεγέθυνσης.

Η τεχνική πρόοδος «ενσωματωμένη» στις εργατικές δυνάμεις

- Η τεχνική πρόοδος εισάγεται με το να βελτιωθεί η ποιότητα της εργασίας, που είναι ενσωματωμένη στις εργατικές δυνάμεις ή συνδεδεμένη με αυτές [(τεχνική) εκπαίδευση, μετεκπαίδευση, επανεκπαίδευση, κατάρτιση, επανακατάρτιση, «μάθηση πάνω στη δουλειά» («learning by doing») κ.ά.].

Ενδογενής και εξωγενής τεχνική πρόοδος

- Εδώ πρόκειται για το πώς λαμβάνεται υπόψη η τεχνική πρόοδος στα υποδείγματα της οικονομικής επιστήμης.
- Αν αυτή υποτίθεται στην ανάλυση, σαν ανεξάρτητη από τις άλλες μεταβλητές του υποδείματος (συστήματος), τότε είναι εξωγενής.
- Αν, αντίθετα, είναι μια συνάρτηση άλλων μεταβλητών, οι οποίες αναλύονται στο σύστημα, τότε είναι ενδογενής.

Ουδέτερη και μη ουδέτερη τεχνική πρόοδος

- Για ουδέτερη τεχνική πρόοδο γίνεται λόγος, όταν αυτή δεν διαταράσσει έναν υποδειγματικό συσχετισμό. Χωρίς τη γνώση του συγκεκριμένου υποδείγματος δεν μπορούν να λεχθούν περισσότερα για την ουδετερότητα.
- Η μη ουδέτερη τεχνική πρόοδος είναι, κατ' αρχήν, μόνο αρνητικά διατυπωμένη. Στη μη ουδέτερη τεχνική πρόοδο διακρίνουμε την εργασιο-εξοικονομητική και την κεφαλαιο-εξοικονομητική τεχνική πρόοδο.

Το περιβάλλον (1/2)

- Το περιβάλλον μπορεί να θεωρηθεί ως φυσικός πόρος, του οποίου η προσφορά είναι περιορισμένη. Άρα πρέπει να γίνεται η καλύτερη δυνατή χρήση και τούτο επιτυγχάνεται όταν ικανοποιούνται τα κριτήρια :
 - i. της στατικής αποδοτικότητας,
 - ii. της δυναμικής αποδοτικότητας, και
 - iii. της διατηρησιμότητας των μελλοντικών γενεών.

Το περιβάλλον (2/2)

- Η άριστη, όμως, χρήση του περιβάλλοντος παρεμποδίζεται από την ασάφεια με την οποία ορίζονται τα περιουσιακά δικαιώματα και την παρουσία εξωτερικών οικονομιών.

Τα τρία σημεία διαφοροποίησης παρελθόντος και παρόντος (1/2)

- Πρώτο, η μικρή σε σχέση με τα σημερινά δεδομένα κλίμακα παραγωγής. Όσο μεγάλη για την εποχή της και αν μπορεί να θεωρηθεί η παραγωγική δραστηριότητα, που αναπτύσσεται στην αρχαία Αθήνα, δεν μπορεί να συγκριθεί σε μέγεθος με την οικονομική δραστηριότητα της περιοχής του Ρουρ, του ευρύτερου Λονδίνου, της Ιαπωνίας, του Σικάγου ή ακόμα και του Λεκανοπεδίου Αττικής.

Τα τρία σημεία διαφοροποίησης παρελθόντος και παρόντος (2/2)

- Δεύτερο, το σχετικά όχι τόσο επώδυνο για το περιβάλλον αποτέλεσμα των μεταβολών στις μεθόδους παραγωγής. Οι νέες τεχνικές, που εισάγονται στο παρελθόν οδηγούν συχνά ίσως στη χρήση ρυπογόνων ουσιών και γενικά έχουν ρυπογόνα αποτελέσματα σε πολύ μικρότερο, όμως, βαθμό σχετικά με τις νέες τεχνικές, που υιοθετούνται στην εποχή μας.
- Τρίτο, ο τοπικός τότε σε σχέση με τον διαπεριφερειακό, διεθνή και κάποτε παγκόσμιο χαρακτήρα των σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Κριτήριο επιλογής

- Επιλέγουμε την καλύτερη χρήση των διαφόρων φυσικών πόρων ανάμεσα σε όλες εκείνες που είναι δυνατές. Το κριτήριο, που χρησιμοποιείται για την επιλογή της άριστης χρήσης, είναι το κριτήριο της στατικής αποδοτικότητας.
- Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό επιλέγεται εκείνη η κατανομή των φυσικών πόρων η οποία μεγιστοποιεί το καθαρό όφελος, τη διαφορά δηλ. ανάμεσα στα πλεονεκτήματα που επιτυγχάνονται από αυτή την κατανομή και στο κόστος που συνεπάγεται η συγκεκριμένη κατανομή.

Αρχή της αριστοποίησης (1/2)

- Το κριτήριο της μεγιστοποίησης του καθαρού οφέλους πηγάζει από την αρχή της αριστοποίησης κατά Pareto. Σύμφωνα με την αρχή της αριστοποίησης κατά Pareto, μία κατάσταση (κατανομή πόρων) είναι άριστη ή αποδοτική όταν οποιαδήποτε αναδιοργάνωση της κατάστασης αυτής, οποιαδήποτε δηλ. ανακατανομή των πόρων, δεν μπορεί να ωφελήσει κάποιον χωρίς να βλάψει κάποιον άλλο.

Αρχή της αριστοποίησης (2/2)

- Με πολύ απλά λόγια η αρχή αυτή ικανοποιείται όταν όλοι οι καταναλωτές και για όλα τα αγαθά μεγιστοποιούν την ικανοποίησή τους, όταν όλοι οι παραγωγοί μεγιστοποιούν το κέρδος τους και όταν οι παραγωγοί κάτω από τις δεδομένες τεχνικές συνθήκες ανταποκρίνονται στις προτιμήσεις των καταναλωτών.

Αποδοτικές δομές δικαιωμάτων ιδιοκτησίας (1/2)

Θεωρούνται εκείνες που μπορούν να παράγουν αποδοτικές κατανομές των φυσικών πόρων και οι οποίες έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- α) Καθολικότητα του καθεστώτος της ατομικής ιδιοκτησίας επί των φυσικών πόρων.
- β) Αποκλειστικότητα στην ιδιοκτησία, που σημαίνει ότι ο ιδιοκτήτης είναι ο μόνος που απολαμβάνει οφέλη, από τη χρήση του φυσικού πόρου και επίσης ο μόνος υπεύθυνος για τα σχετικά έξοδα.

Αποδοτικές δομές δικαιωμάτων ιδιοκτησίας (2/2)

- γ) Μεταβιβασιμότητα των δικαιωμάτων, που δύναται με εθελούσια ανταλλαγή να περιέλθουν από τον ένα ιδιοκτήτη στον άλλο.
- δ) Κατοχύρωση των δικαιωμάτων, όταν δηλ. ο ιδιοκτήτης είναι σε θέση να υπερασπισθεί και να κατοχυρώσει τα δικαιώματά του απέναντι σε οποιοδήποτε τρίτο παρεμποδίζοντας τον να ασκήσει δικαιώματα παρόμοια με τα δικά του πάνω στον ίδιο πόρο, εκτός αν υπάρξει αντίθετη συμφωνία και ανταλλαγή.

Δημόσια αγαθά (1/2)

- Ονομάζουμε τα αγαθά, των οποίων οι υπηρεσίες μπορεί να καταναλωθούν από όλα τα μέλη μιας κοινωνίας, σε ποσότητα και ποιότητα ίση με τη συνολικά παρεχόμενη ποσότητα και ποιότητα.

Δημόσια αγαθά (2/2)

Έτσι, **δημόσια αγαθά** είναι τα αγαθά εκείνα τα οποία χαρακτηρίζει μια τουλάχιστο από τις παρακάτω δύο ιδιότητες :

- Αδυναμία στην εφαρμογή της αρχής του αποκλεισμού, είτε λόγω απόλυτης ή μερικής αδυναμίας, είτε λόγω ιδιομορφιών ή τεχνικών δυσκολιών.
- Απόλυτα ή μερική αδιαιρετότητα στην κατανάλωση του.

Το άριστο επίπεδο ρύπανσης (1/2)

- Προσδιορίζεται με βάση την αρχή της μεγιστοποίησης των καθαρών ωφελειών, που αναμένονται από τον περιορισμό της ρύπανσης.
- Η συνθήκη, η οποία πρέπει να ικανοποιείται για το σκοπό αυτό, είναι η εξίσωση του οριακού κόστους των ζημιών, που προκαλούνται από τη ρύπανση (και που η μείωση τους αποτελεί όφελος) και του οριακού κόστους περιορισμού της ρύπανσης.

Το άριστο επίπεδο ρύπανσης (2/2)

- Η επιλογή, με άλλα λόγια, θα στηριχθεί στη σύγκριση ανάμεσα στο κόστος από τη μια, που προϋποθέτει ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός συγκεκριμένου προγράμματος περιορισμού της ρύπανσης και στα οφέλη από την άλλη, που θα προκύψουν από την εφαρμογή του.
- Είναι προφανές ότι η ζημία που προκαλείται από τη ρύπανση, ταυτίζεται με το όφελος που έχει η κοινωνία από τον περιορισμό της.

Αντιμετώπιση Περιβαλλοντικών Προβλημάτων

Αντιμετώπιση Περιβαλλοντικών Προβλημάτων από τους ίδιους τους Ενδιαφερόμενους

- Η πρώτη λύση, που προτείνεται, είναι η λύση της συγχώνευσης των οχλούντων και των οχλουμένων επιχειρήσεων.
- Η δεύτερη λύση που προτείνεται, πάντα στο πλαίσιο της αποφυγής κρατικών παρεμβάσεων, είναι η λύση των διαπραγματεύσεων ανάμεσα στα άμεσα ενδιαφερόμενα μέρη.

Δυσκολίες δεύτερης λύσης (1/4)

1. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των ενδιαφερομένων μερών, τόσο πιο δύσκολη και επίπονη καθίσταται η διαδικασία των διαπραγματεύσεων, τόσο το κόστος τους είναι υψηλότερο και τόσο η πιθανότητα να οδηγηθούν σε αποτυχία αυξάνεται.
2. Αν το διαπραγματευτικό κόστος είναι πάρα πολύ υψηλό και ξεπερνά το καθαρό όφελος που αναμένεται να προκύψει, τότε δεν αξίζει τον κόπο να αναληφθεί η όλη διαδικασία.

Δυσκολίες δεύτερης λύσης (2/4)

3. Στην πιο συνηθισμένη περίπτωση, που είναι η ύπαρξη πολλών οχλούντων και οχλουμένων, το πρόβλημα δεν είναι μόνο να επιτευχθεί συμφωνία στο συνολικό ποσό της αποζημίωσης. Το πρόβλημα το οποίο γεννάται αμέσως μετά, είναι ο επιμερισμός του συνολικού ποσού της αποζημίωσης, ανάμεσα στους οχλούντες ή στους οχλούμενους.

Δυσκολίες δεύτερης λύσης (3/4)

4. Ποιος φέρει το βάρος της μείωσης της ρύπανσης. Με άλλα λόγια, ποιος πληρώνει και ποιος αποζημιώνεται. Το ζήτημα αυτό προφανώς δεν μπορεί να είναι αντικείμενο των διαπραγματεύσεων. Πρέπει να έχει λυθεί από πριν, από το θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, τα οποία μπορεί να ανήκουν σε αυτούς που προκαλούν ή σε αυτούς που υφίστανται τη ρύπανση.

Δυσκολίες δεύτερης λύσης (4/4)

5. Αν οι εκτιμήσεις για το κόστος και την ωφέλεια τελικά δε συμπέσουν τότε είναι αδύνατο να κλειστεί συμφωνία.

Η Παρέμβαση (1/3)

Μπορεί να πάρει διάφορες μορφές και να αποτελεί **άμεση ή έμμεση παρέμβαση**.

Τα διορθωτικά μέτρα, που λαμβάνονται στα πλαίσια της άσκησης πολιτικής για το περιβάλλον από μέρους της πολιτείας είναι συνήθως :

1. επιβολή φόρου κατά μονάδα παραγόμενου προϊόντος,
2. ψήφιση ειδικής νομοθεσίας από το κοινοβούλιο ή θεσμοθέτηση ειδικών κανόνων από τα όργανα της διοίκησης,

Η Παρέμβαση (2/3)

Μπορεί να πάρει διάφορες μορφές και να αποτελεί **άμεση ή έμμεση παρέμβαση**.

Τα διορθωτικά μέτρα, που λαμβάνονται στα πλαίσια της άσκησης πολιτικής για το περιβάλλον από μέρους της πολιτείας είναι συνήθως :

3. επιβολή φόρου κατά μονάδα εκβαλλόμενης βλαπτικής ουσίας,
4. δημιουργία αγοράς δικαιωμάτων ρύπανσης,
5. επιδοτήσεις και ειδικές διευκολύνσεις.

Η Παρέμβαση (3/3)

- Ο φόρος που επιβάλλεται επιβαρύνει το κόστος έτσι ώστε η καμπύλη του οριακού ιδιωτικού κόστους να μετατοπιστεί και να συμπέσει με την καμπύλη του οριακού κοινωνικού κόστους.
- Αποκαθίσταται λοιπόν η ισότητα οριακού ιδιωτικού και κοινωνικού κόστους και κοινωνικού οφέλους.
- Το μέτρο αυτό επικρίνεται κυρίως για τις δυσκολίες που εμπεριέχονται στην αξιολόγηση των ζημιών που υφίστανται τα θύματα.

Άμεσες διοικητικές ρυθμίσεις

- Δεν περιορίζονται μόνο στον έλεγχο του όγκου του παραγόμενου προϊόντος.
- Πολλές φορές αποσκοπούν, στον άμεσο έλεγχο του επιπέδου της ρύπανσης, επεμβαίνοντας έτσι σε πάμπολλες δραστηριότητες του παραγωγού, αλλά και του καταναλωτή.
- Στην Ελλάδα, αλλά και διεθνώς, η εγκατάσταση και η λειτουργία νέων εργοστασίων, απαιτεί ειδική άδεια από τις αρμόδιες κυβερνητικές περιβαλλοντικές υπηρεσίες.

Επικρίσεις για τις άμεσες διοικητικές ρυθμίσεις (1/4)

1. Το υψηλό κόστος για τη παρακολούθηση και τις απαιτούμενες μετρήσεις κάθε εργοστάσιου, αγροκτήματος, αυτοκινήτου κλπ. Ο έλεγχος καθίσταται πάρα πολύ ακριβός.

Επικρίσεις για τις άμεσες διοικητικές ρυθμίσεις (2/4)

2. Με τη συνήθως καθυστερημένη πληροφόρηση της διοίκησης για τις τεχνολογικές εξελίξεις. Υποστηρίζεται, ότι συχνά η διοίκηση βλέπει το σήμερα με τα μάτια του χτες, προχωρώντας σε διευθετήσεις άριστες για το παρελθόν όχι όμως και για το παρόν.

Επικρίσεις για τις άμεσες διοικητικές ρυθμίσεις (3/4)

3. Με το συνήθως ενιαίο των μέτρων, που δεν παίρνει υπόψη το καθαρό οριακό όφελος της μείωσης της ρύπανσης. Η μείωση της ρύπανσης από τη χρήση αμόλυβδης βενζίνης, δεν είναι η ίδια στην περιοχή των Πρεσπών και στην περιφέρεια της Πρωτεύουσας με τα τόσα αυτοκίνητα και τις τόσες άλλες επιβαρύνσεις.

Επικρίσεις για τις άμεσες διοικητικές ρυθμίσεις (4/4)

- Είναι προφανές, ότι ο φόρος κατά μονάδα εκβαλλόμενης βλαπτικής ουσίας επιβάλλεται στην πηγή των ρυπαντών.
- Είναι επίσης προφανές, ότι ο φορολογικός συντελεστής δε θα έπρεπε να είναι αναγκαστικά ο ίδιος παντού και πάντα.
- Υπάρχει δηλ. η δυνατότητα, ο φορολογικός συντελεστής να κυμαίνεται ανάλογα με τη συγκεκριμένη ώρα της ημέρας ή ανάλογα με τη συγκεκριμένη μέρα της εβδομάδας.

Δικαιώματα ρύπανσης

- Άλλο μέτρο παρεμβατικής πολιτικής, είναι η δημιουργία από το κράτος αγοράς, για τα λεγόμενα «δικαιώματα ρύπανσης».
- Ορίζεται από τη διοίκηση η ανώτατη ποσότητα βλαπτικών ουσιών - το άριστο επίπεδο ρύπανσης - για μια συγκεκριμένη περιοχή.
- Στη συνέχεια, εκδίδεται και διατίθεται με πλειοδοτικό διαγωνισμό, ένας αριθμός δικαιωμάτων ρύπανσης για ποσότητες, που το σύνολο τους ισούται με την ανώτατη ποσότητα.

Ειδικές επιδοτήσεις και διευκολύνσεις

- Άλλο μέτρο παρέμβασης, αποτελεί η θέσπιση ειδικών επιδοτήσεων και διευκολύνσεων, για να παρακινηθούν οι επιχειρήσεις να εισάγουν αντιρρυπαντικές μεθόδους παραγωγής.
- Το μέτρο αυτό είναι δυνατό να περιλαμβάνει την ολική ή (συνήθως) τη μερική επιδότηση της αγοράς και εγκατάστασης των ειδικών συσκευών και μηχανημάτων, διευκολύνσεις στη λήψη μακροχρόνιων δανείων (πχ παροχή κρατικής εγγυησης) για την κάλυψη του κόστους εισαγωγής της αντιρρυπαντικής τεχνολογίας και την επιδότηση του επιτοκίου, φορολογικές απαλλαγ-ές κλπ.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Παπανικολάου Αναστάσιος
Θεσσαλονίκη, 30/ 6/ 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

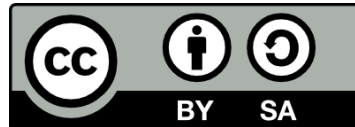
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυξένη Ράγκου.
«Περιβαλλοντική Οικονομία. Μεγέθυνση και ανάπτυξη». Έκδοση: 1.0.
Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS441/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

